

LILLEØ, BREGNØ OG ALØ - Ø-FLORALISTER MED NOTER

I Julsø syd for Silkeborg ligger fire øer. Den største af disse, Møgelø, er tidligere behandlet i ø-floraserien (Wessberg, 1985).

De tre andre øer er - nævnt fra nord - Lilleø, Bregnø og Alø. Lilleø er langt den største med et areal på knap 2 ha, mens Bregnø og Alø er betydeligt mindre. Bregnø dækker et areal på ca. 50 m², Alø ca. 2000 m².

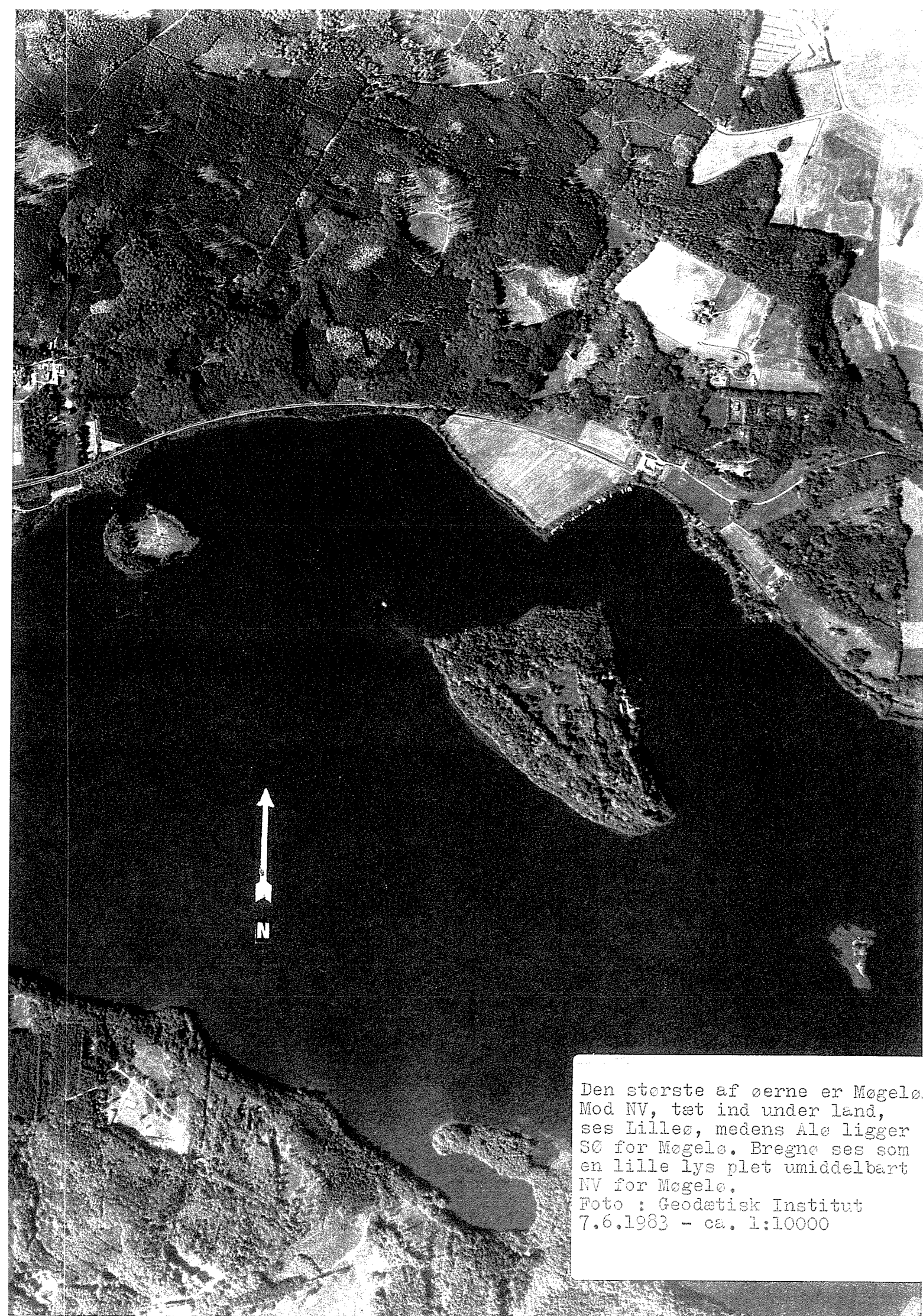
I Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 367 af 12. juni 1986 § 2 forbydes ikke-erhvervsmæssig sejlads i en 50 meter zone omkring Bregnø og Alø i perioden 1. januar-15. juni. Ifølge Skaarup & Bang (1982) rummer Alø hættemågekoloni og ynglende andefugle, Bregnø hættemågekoloni. Ved besøget på Bregnø maj 1987 fandtes intet tegn på hættemågekoloni. Derimod var der 1 rede af Knopsvane samt 1 rede af Taffeland.

Lilleø

Det er stort set kun i kanten af øen, at der for tiden findes træer og buske, jf. flyfotoet. Men om få år, når de nyplantede træer er vokset godt op, vil det igen give forringede kår for den urteagtige vegetation.

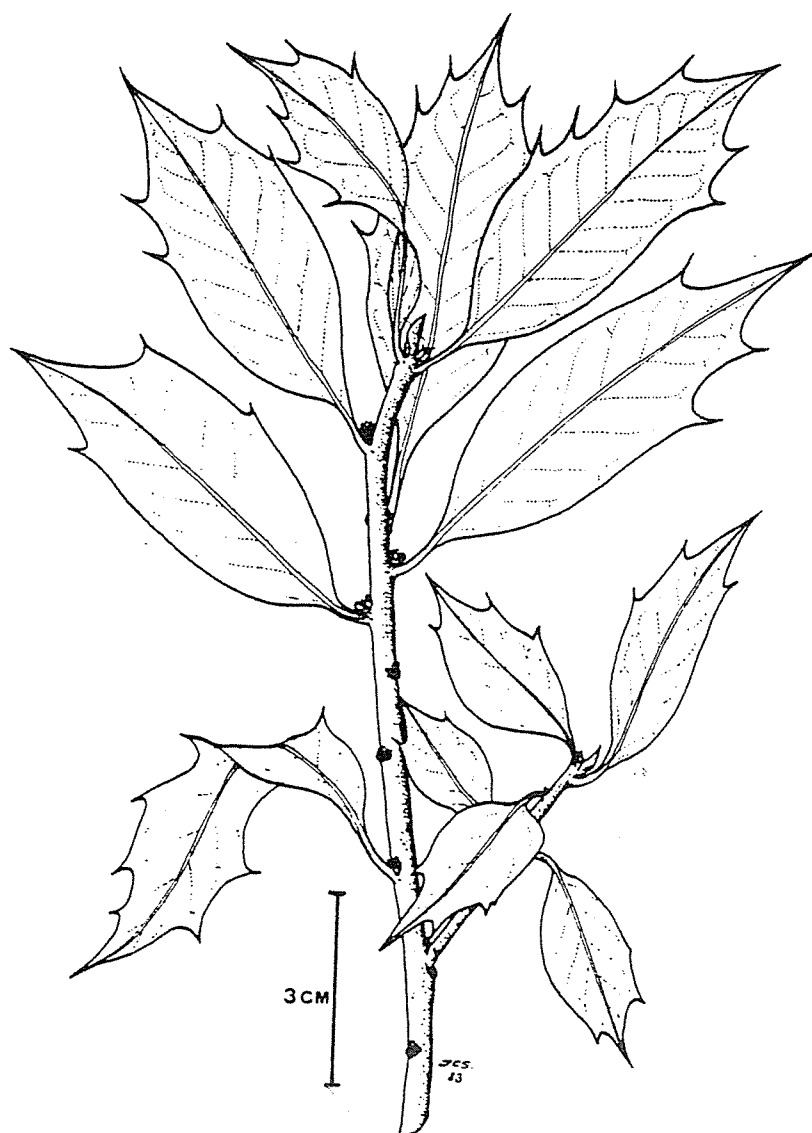
Foto: EW, 31. aug. 1985. Fotoretning NV.

Den største af øerne er Møgelø.
Mod NV, tæt ind under land,
ses Lilleø, medens Alø ligger
SØ for Møgelø. Bregne ses som
en lille lys plet umiddelbart
NV for Møgelø.
Foto : Geodætisk Institut
7.6.1983 - ca. 1:10000

Lilleø

er i forhold til sin størrelse usædvanlig kuperet. Et par meter fra bredden stiger terrænet meget stejlt fra alle sider til øens højeste punkt (32 m). Med undtagelse af få meter søbred (jf. flyfoto s. 3) er langt det meste af øen kulturskov. Ved det første besøg i august 1985 var hovedparten af træerne nylig blevet fældet, og nye træer plantet (*Abies* sp.). Mod syd og mod vest findes adskillige gamle Bøgetræer (*Fagus sylvatica*). Jordbunden består overvejende af sand dækket af et tyndt lag humus.

Kristtorn (*Ilex aquifolium*) har på Lilleø etableret sig i den del (nordvest), der huser de gamle Bøge. Der findes her kun få og ikke særligt høje eksemplarer.

Vegetationen på Lilleø

Langs søbredden findes spredte bevoksninger af Tagrør (*Phragmites australis*) og Blågrøn Kogleaks (*Scirpus tabernaemontani*) samt i mindre omfang Smalbladet Dunhammer (*Typha angustifolia*). Få steder, bl.a. mod sydøst, findes flydebladssamfund af Vand-Pileurt (*Polygonum amphibium*).

Selve bredden er (jf. fotos) med tæt træ- eller buskvegetation, hovedsagelig bestående af Rød-El (*Alnus glutinosa*), Alm. Røn (*Sorbus aucuparia*), Vinter-Eg (*Quercus petraea*), Dun-Birk (*Betula pubescens*) og Tørst (*Frangula alnus*). Af urter ses hyppigst Stor Nælde (*Urtica dioica*), Bittersød Natskygge (*Solanum dulcamara*), Kattehale (*Lythrum salicaria*), Alm. Gedeblad (*Lonicera periclymenum*) og Sværtevæld (*Lycopus europaeus*), medens der kun findes få eksemplarer eller spredte bevoksninger af bl.a. Kær-Galtetand (*Stachys palustris*), Dusk-Fredløs (*Lysimachia thyrsiflora*) og Angelik (*Angelica sylvestris*). Bemærkelsesværdig er en lille plet ved østbredden, hvor der findes en mindre bestand af Dortealilje (*Leucojum vernum*).

Lilleø's østspids med mindre bevoksninger af Tagrør (*Phragmites australis*) og Blågrøn Kogleaks (*Scirpus tabernaemontani*).
Foto: EW, 31. aug. 1985. Fotoretning nord.

Det meste af det kuperede område er naturligvis meget vegetationsfattigt med kun få arter af blomsterplanter. I de kommende år vil der sandsynligvis "indvandre" adskillige "nye" arter for øen indtil de nyplantede Ædelgran-arter igen udelukker det meste sollys.

Ved øens vest- og nordvestside er større områder af skrænten dækket af Ørnebregne (*Pteridium aquilinum*). I dette område findes også et par mindre eksemplarer af Kristtorn (*Ilex aquilinum*). Derudover kan nævnes Gederams (*Chamaenerion angustifolium*), Bølget Bunke (*Deschampsia flexuosa*), Skovstjerne (*Trientalis europaea*), Rødknæ (*Rumex acetosella*), Skov-Brandbæger (*Senecio sylvaticus*) og Håret Høgeurt (*Hieracium pilosella*)

Lilleø

rummer 18 forskellige arter af træer og buske, primært i kanten af øen. Til sammenligning findes på den nærliggende Borre Ø i Borre Sø 21 træ- og buskarter. Borre Ø (Wessberg, 1985) er ca. 1,4 ha stor, Lilleø ca. 2 ha.

Foto: EW, 31. aug. 1985. Fotoretning SV.

Floraliste for Lilleø

Som det er tilfældet for de fleste ubeboede småøer, har floraen på Lilleø - så vidt vides - ikke tidligere været beskrevet.

Det er derfor kun de planter, jeg har set under mine eks-kursioner til Lilleø den 31. aug. 1985 og den 20. maj 1987, der er anført i floralisten.

Med hensyn til plantenavnene er så vidt muligt fulgt Dansk Feltflora (Hansen 1984).

Ialt er der fundet 86 arter på Lilleø.

På grund af øens ringe størrelse er der i floralisten ikke angivet voksesteder for planterne - eller oplysning om deres hyppighed.

Abies alba (Alm. Edelgran)

Aira praecox (Tidlig Dværgebunke)

Alnus glutinosa (Rød-El)

Angelica sylvestris (Angelik)

Anthoxanthum odoratum (Vellugtende Gulaks)

Athyrium filix-femina (Fjerbregne)

Barbarea stricta (Rank Vinterkarse)

Betula pendula (Vorte-Birk)

- pubescens (Dun-Birk)

Carex acutiformis (Kær-Star)

- canescens (Grå Star)

Chamaenerion angustifolium (Gederams)

Cicuta virosa (Gifttyde)

Convallaria majalis (Liljekonval)

Deschampsia flexuosa (Bølget Bunke)

Dryopteris dilatata (Bredbladet Mangeløv)

- filix-mas (Alm. Mangeløv)

- Epilobium ciliatum (Kirtlet Dueurt)
 - hirsutum (Lådden Dueurt)
 - montanum (Glat Dueurt)
 - obscurum (Ris-Dueurt)
 - palustre (Kær-Dueurt)
Eupatorium cannabinum (Hjortetrøst)
Fagus sylvatica (Bøg)
Filipendula ulmaria (Alm. Mjødurt)
Frangula alnus (Tørst)
Galeopsis bifida (Skov-Hanekro)
Holcus lanatus (Fløjlsgræs)
Hypochoeris radicata (Alm. Kongepen)
Ilex aquifolium (Kristtorn)
Juncus effusus (Lyse-Siv)
Juniperus communis (Ene)
Larix decidua (Europæisk Lærk)
Leucojum vernum (Dorthealilje)
Lolium perenne (Alm. Rajgræs)
Lonicera periclymenum (Alm. Gedeblad)
Luzula pilosa (Håret Frytle)
Lycopus europaeus (Sværtelvæld)
Lysimachia thyrsoflora (Dusk-Fredløs)
 - vulgaris (Alm. Fredløs)
Lythrum salicaria (Kattehale)
Majanthemum bifolium (Majblomst)
Moehringia trinervia (Skovarve)
Molinia coerulea (Blåtop)
Myosotis palustris (Eng-Forglemmigej)
Phragmites australis (Tagrør)
Picea abies (Rød-Grøn)
Plantago major (Glat Vejbred)
Poa annua (Enårig Rapgræs)

- Poa trivialis (Alm. Rapgræs)
- Polygonum amphibium (Vand-Pileurt)
- lapathifolium ssp. lapathifolium (Knudet Pileurt)
- Polypodium vulgare ssp. vulgare (Alm. Engelsød)
- Populus tremula (Bævreasp)
- Prunus avium (Fugle-Kirsebær)
- Pteridium aquilinum (Ørnebregne)
- Quercus petraea (Vinter-Eg)
- rubra (Rød Eg)
- Ribes nigrum (Solbær)
- Rubus idaeus (Hindbær)
- insularis (Brombær, sect. Rubus)
- plicatus (Brombær, sect. Rubus)
- saxatilis (Fruebær)
- Rumex acetosa (Alm. Syre)
- acetosella (Rødknæ)
- Salix cinerea (Grå-Pil)
- Sambucus racemosus (Drue-Hyld)
- Scirpus tabernaemontani (Blågrøn Kogleaks)
- Scrophularia nodosa (Knoldet Brunrod)
- Scutellaria galericulata (Alm. Skjolddrager)
- Senecio sylvaticus (Skov-Brandbæger)
- vulgaris (Alm. Brandbæger)
- Silene alba (Aften-Pragtstjerne)
- dioica (Dag-Pragtstjerne)
- Solanum dulcamara (Bittersød Natskygge)
- Solidago virgaurea (Alm. Gyldenris)
- Sorbus aucuparia (Alm. Røn)
- Stachys palustris (Kær-Galtetand)
- Taraxacum, sect. Ruderalia (Fandens Mælkebøtte):
- Taraxacum alatum

Taraxacum lingulatum

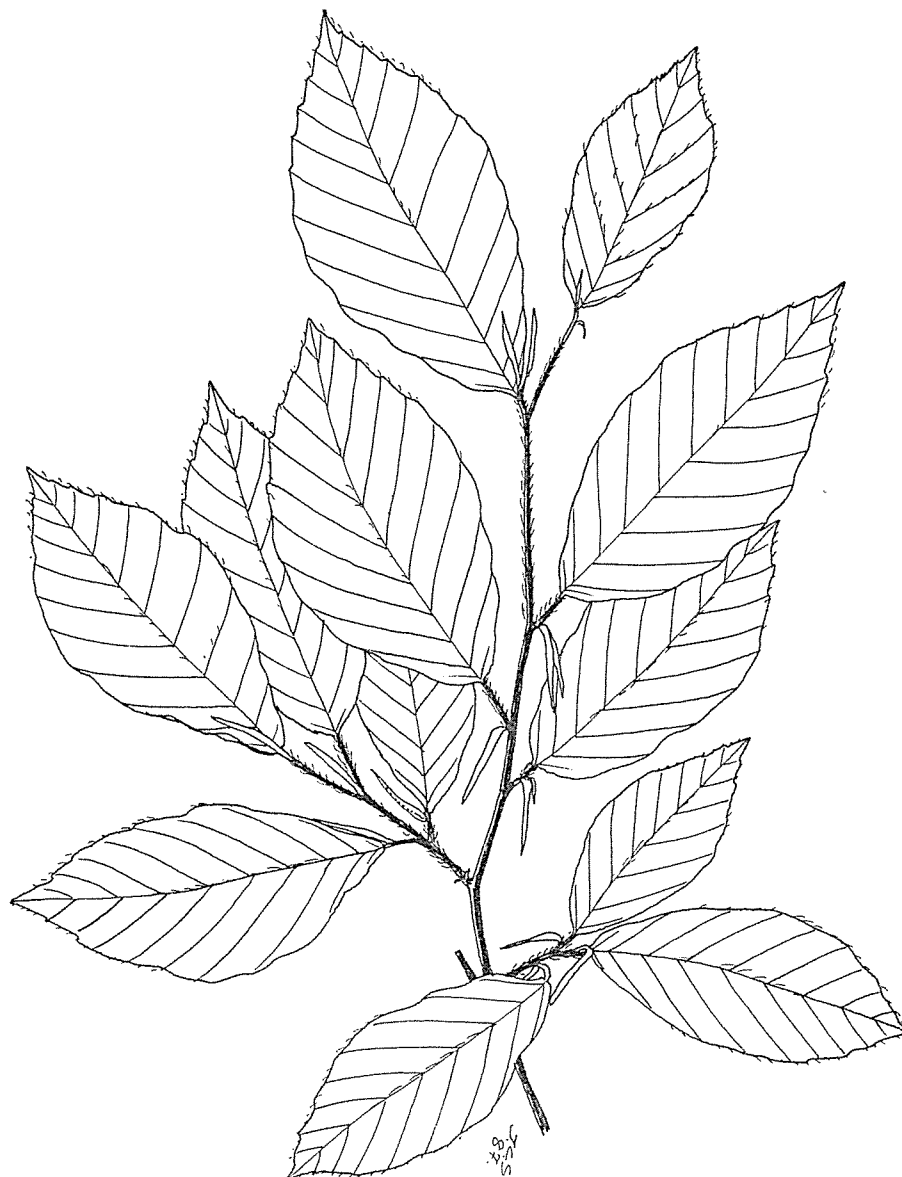
- *subdahlstedtii*

Trientalis europaea (Skovstjerne)

Typha angustifolia (Smalbladet Dunhammer)

Urtica dioica (Stor Nælde)

Veronica officinalis (Læge-Ærenpris)

Bøg (*Fagus sylvatica*)

vokser på Lilleø på syd- og vestsiden.

Bregnø

må være en af de mindste danske, navngivne øer. I sommertiden - når Tagrør (*Phragmites australis*) og især Blågrøn Kogleaks (*Scirpus tabernaemontani*) er vokset godt i vejret - vil man uvilkårligt antage, at øens areal er betydeligt større. Men dette rørområde, der strækker sig fra Møgelø's nordvestlige spids til Lilleø, har ikke bunden over vandspejlet.

Sandsynligheden taler for, at Bregnø og Møgelø engang har været sammenhængende. Såfremt navnet Bregnø tidligere har haft relation til planterne af næsten samme navn, er dette en saga blot. Men bare kort derfra, på Møgelø's nordvestspids (og iøvrigt over hele Møgelø), vrimler det med bregner (jf. Wessberg, 1985).

Bregnø's højeste del er ca. 1 meter over søens overflade, og den er fuldstændig vegetationsdækket. Som man kan forvente, er der ingen vegetationszonering, og det er et overraskende stort antal plantearter, der her findes på så lille et område.

Floraliste for Bregnø

Så vidt vides har der ikke tidligere været foretaget botaniske optegnelser på Bregnø.

Med hensyn til plantenavnene er fulgt Dansk Feltflora (Hansen 1984).

Ialt er der fundet 28 plantearter på Bregnø.

Alnus glutinosa (Rød-El)

Chamaenerion angustifolium (Gederams)

Cicuta virosa (Gifttyde)

Dactylis glomerata (Alm. Hundegræs)

Elytrigia repens (Alm. Kvik)

Epilobium hirsutum (Lådden Dueurt)

Epilobium montanum (Glat Dueurt)
 - palustre (Kær-Dueurt)
Eupatorium cannabinum (Hjortetrøst)
Galium aparine (Burre-Snerre)
Lemna minor (Liden Andemad)
Lycopus europaeus (Sværtevæld)
Lythrum salicaria (Kattehale)
Phalaris arundinacea (Rørgræs)
Phragmites australis (Tagrør)
Poa annua (Enårig Rapgræs)
Polygonum hydropiper (Bidende Pileurt)
 - lapathifolium ssp. pallidum (Bleg Pileurt)
Ranunculus sceleratus (Tigger-Ranunkel)
Rorippa amphibia (Vandpeberrod)
Salix cinerea (Grå Pil)
Scirpus tabernaemontani (Blågrøn Kogleaks)
Scutellaria galericulata (Alm. Skjolddrager)
Senecio sylvaticus (Skov-Brandbæger)
 - vulgaris (Alm. Brandbæger)
Solanum dulcamara (Bittersød Natskygge)
Stellaria media (Alm. Fuglegræs)
Urtica dioica (Stor Nælde)

Bregnsø. Foto: EW 31. aug. 1985. Fotoretning vest.

Alø

er på alle sider undtagen den østvendte omgivet af tagrørsbælter af varierende bredde. Bortset fra tuer af Mose-Bunke (*Deschampsia caespitosa*) er øen ganske flad (se foto). I maj og juni måned er jorden dækket af hundredvis af reder af Hættemåge foruden få reder af Gråand. Vegetationen bærer naturligvis præg af tilstedeværelsen af så mange fugle.

Floraliste for Alø

Så vidt vides er der heller ikke på Alø tidligere gjort botaniske optegnelser.

Med hensyn til plantenavnene er fulgt Dansk Feltflora (Hansen 1984).

Ialt er der fundet 47 forskellige plantearter på Alø.

Alnus glutinosa (Rød-El)

Artemisia vulgaris (Grå Mælde)

Atriplex patula (Svine-Mælde)

Barbarea stricta (Rank Vinterkarse)

Betula pendula (Vorte-Birk)

- *pubescens* (Dun-Birk)

- Calamagrostis canescens (Eng-Rørhvene)
Capsella bursa-pastoris (Hyrdetaske)
Chamaenerion angustifolium (Gederams)
Chamomilla suaveolens (Skive-Kamille)
Chenopodium album (Hvidmelet Gåsefod)
Dactylis glomerata (Alm. Hundegræs)
Deschampsia caespitosa (Mose-Bunke)
Dryopteris dilatata (Bredbladet Mangeløv)
Elytrigia repens (Alm. Kvik)
Eupatorium cannabinum (Hjortetrøst)
Ficaria verna ssp. verna (Alm. Vorterød)
Galeopsis bifida (Skov-Hanekro)
- tetrahit (Alm. Hanekro)
Holcus lanatus (Fløjlsgræs)
Lamium hybridum (Fliget Tvetand)
Lapsana communis (Haremad)
Lolium perenne (Alm. Rajgræs)
Phalaris arundinacea (Rørgæs)
Phragmites australis (Tagrør)
Plantago major ssp. major (Glat Vejbred)
Poa annua (Enårig Rapgræs)
- trivialis (Alm. Rapgræs)
Polygonum aviculare ssp. aviculare (Alm. Vej-Pileurt)
- persicaria (Fersken-Pileurt)
Ranunculus sceleratus (Tigger-Ranunkel)
Rubus idaeus (Hindbær)
- insularis (Brombær, sect. Rubus)
Rumex obtusifolius (Butbladet Skræppe)
Sagina procumbens (Alm. Firling)
Sambucus nigra (Alm. Hyld)
- racemosus (Drue-Hyld)
Scrophularia nodosa (Knoldet Brunrod)

Senecio sylvaticus (Skov-Brandbæger)

Sisymbrium officinale (Rank Vejsennep)

Solanum dulcamara (Bittersød Natskygge)

Sorbus aucuparia (Alm. Røn)

Stellaria media (Alm. Fuglegræs)

Taraxacum xanthostigma (Fandens Mælkebøtte, sect. Ruderalia)

Trifolium repens (Hvid-Kløver)

Typha angustifolia (Smalbladet Dunhammer)

Ulmus glabra (Skov-Ælm)

Urtica dioica (Stor Nælde)

- urens (Liden Nælde)

Veronica arvensis (Mark-Ærenpris)

I forårs- og forsommermånederne er en stor del af Alø's areal dækket af reder af Hættemåge. Vegetationen bærer naturligvis præg af tilstedeværelsen af det store antal fugle, idet den de fleste steder er nedtrådt eller mere eller mindre dækket af fugleekskremitter. Adskillige af planterne på øen er uden tvivl i form af frø blevet bragt dertil af mågerne, bl.a. Svine-Mælde (*Atriplex patula*), Hyrdetaske (*Capsella bursa-pastoris*), Fliget Tvetand (*Lamium hybridum*), Rank Vejsennep (*Sisymbrium officinale*) og Liden Nælde (*Urtica urens*).

Foto: EW, 31. aug. 1985

Hidtidige og aktuelle ø-undersøgelser

Hidtil er der udarbejdet floralister for følgende øer (eller tidligere øer). BL er Bernt Løjtnant, EW er Erik Wessberg.

1. Anholt (1981). - (BL & EW). 50 pp.
2. Hjarnø i Horsens Fjord (1981). - (BL & EW). 26 pp.
3. Treskelbakkeholm i Mariager Fjord (1983). (BL & EW). 16 pp.
4. Klosterholm/Startøtterne i Nibe Bredning (1984). - (BL & EW). 24 pp.
5. Mellempolde i Randers Fjord (1984). - (BL & EW). 17 pp.
6. Pletten (Store Plet) i Mariager Fjord (1984). - (BL & EW). 14 pp.
7. Alrø i Horsens Fjord (1985). - (EW). 37 pp.
8. Møgelø i Julsø S.f. Silkeborg (1985). - (EW). 19 pp.
9. Lille Plet i Mariager Fjord N.f. Pletten (1985). - (BL & EW). 12 pp.
10. Paradisøerne i Borre Sø S.f. Silkeborg (1985). - (EW). 19 pp.
11. Alrø Poller i Horsens Fjord SØ for Alrø (1985). - (EW). 15 pp.
12. Tange Ø i Tange Sø (1985). - (EW). 13 pp.
13. Hov Røn NØ for Gyllingnæs (1986). - (BL & EW). 17 pp.
14. Svanegrunden NØ for Endelave (1986). - (BL). 20 pp.
15. Vår Holm og Kyø Holm i Limfjorden ved Nibe (1986). - (EW). 20 pp.
16. Fjandø i Nissum Fjord (1986). - (EW). 21 pp.
17. Egholm i Limfjorden ved Ålborg (1986). - (BL & EW). 44 pp.
18. Søby Rev Ø.f. Gyllingnæs (1986). - (BL & EW). 15 pp.
19. Agerø i Limfjorden SV for Mors (1987). - (EW). 34 pp.
20. Stenrevet i Randers Fjord V.f. Udby (1987). - (EW). 13 pp.
21. Lundø mellem Skive Fjord og Lovns Bredning (1987). - (EW). 41 pp.
22. Stenklipperne i Limfjorden ved Agerø (1987). - (EW). 14 pp.
23. Odpold i Randers Fjord N.f. Stenrevet (1988). - (BL & EW). 12 pp.
24. Livø i Limfjorden (1988). - (BL & EW). 75 pp.
25. Svinø i Gamborg Fjord SØ for Middelfart (1989). - (EW). 33 pp.
26. Lilleø, Bregne og Alø i Julsø S.f. Silkeborg (1989). - (EW). 20 pp.

Siden 1981 er der derudover foretaget floristiske undersøgelser - med henblik på udarbejdelse af floralister med noter - på følgende øer eller øgrupper, regnet fra nord:

27. Rønnerne mellem Frederikshavn og Strandby.
28. Hornfiskrøn S.f. Læsø.
29. Hornsgård Holm og Tøtten i Limfjorden NV for Nibe.
30. Arup Holm i Limfjorden ved Feggesund.
31. Fur i Limfjorden.
32. Store Rotholm i Risgårde Bredning N.f. Hvalpsund.
33. Lille Rotholm i Risgårde Bredning N.f. Hvalpsund.

34. Lindholm i Limfjorden Ø.f. Thyholm.
35. Fuglholm i Limfjorden mellem Jegindø og Agerø.
36. Jegindø i Limfjorden Ø.f. Thyholm.
37. Venø i Limfjorden SØ for Thyholm.
38. Hindø i Stadil Fjord.
39. Kalø i Kalø Vig.
40. Sankt Thomas i Skanderborg Sø.
41. Æbelø i Skanderborg Sø.
42. Kalvø i Skanderborg Sø.
43. Tunø ved Samsø.
44. Mejlesholm i Stavns Fjord ved Samsø.
45. Hjortholm i Stavns Fjord ved Samsø.
46. Vorsø i Horsens Fjord.
47. Vorsø Kalv i Horsens Fjord SV for Vorsø.
48. Endelave SV for Samsø.
49. Mågeøerne ved Bogense.
50. Dræet S.f. Æbelø ved Bogense.
51. Drættegrund SV for Æbelø ved Bogense.
52. Ejlinge SØ for Æbelø ved Bogense.
53. Mejlø ved Hindsholm.
54. Enø ved Hindsholm.
55. Bogø ved Hindsholm.
56. Vejlø ved Hindsholm.
57. Vejlø Kalv ved Hindsholm.
58. Holmene ved Drejet i Odense Fjord.
59. Ægholm ved Hofmansgave i Odense Fjord.
60. Trindelen ved Hofmansgave i Odense Fjord.
61. Leammer ved Hofmansgave i Odense Fjord.
62. Kyholm S.f. Leammer i Odense Fjord.
63. Tornø i Odense Fjord.
64. Torø i Lille Bælt S.f. Assens.
65. Helnæs NV for Fåborg.
66. Vigø i Helnæs Bugt NV for Fåborg.
67. Horsehoved i Helnæs Bugt NV for Fåborg.
68. Illum i Helnæs Bugt NV for Fåborg.
69. Barsø i Lille Bælt NV for Als.
70. Kalvø i Genner Bugt.
71. Siø mellem Tåsinge og Langeland.
72. Langø i Lindelse Nor S.f. Rudkøbing.

NB: ALLE OPLYSNINGER OM PLANTEFUND FRA DISSE ØER MODTAGES GERNE.

Citeret litteratur

- Hansen, K. (red.), 1984: Dansk Feltflora, 2. opl. - København.
- Skaarup, P. & J. Bang, 1982: Friluftsliv på Gudenåen i: Fredningsplanlægning i Århus Amt 2.2. - Århus.
- Wessberg, E., 1985: Møgelø - en ø-floraliste med noter - Ø-Flora nr. 8. Dupl.
- Wessberg, E., 1985: Paradisøerne - en ø-floraliste med noter - Ø-Flora nr. 10. Dupl.

Tak

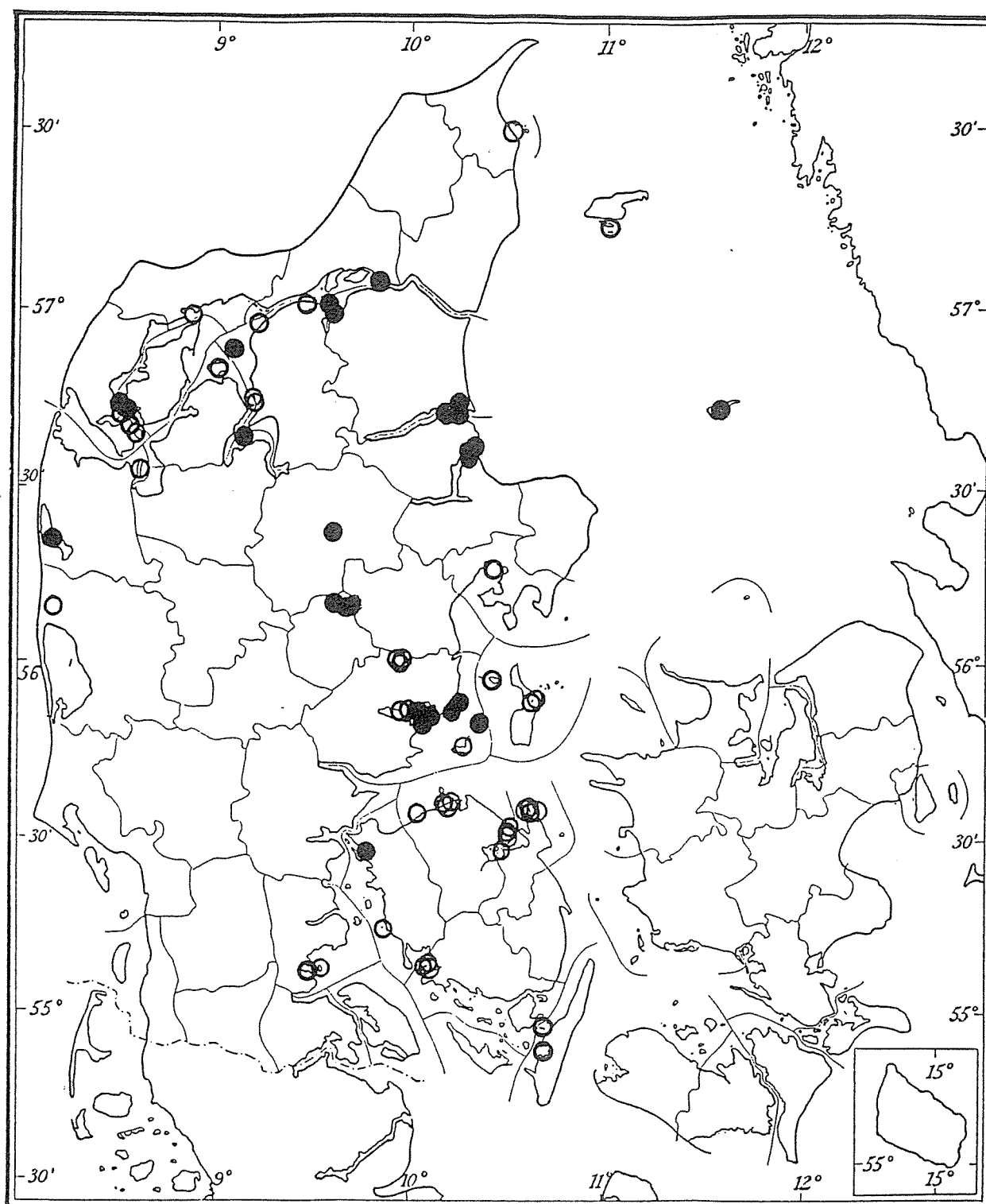
Overlærer Jens Bjerring Poulsen, universitetslektor Alfred Hansen og seminarielektor Anfred Pedersen takkes for deres kommentarer til manuskriptet. Alfred Hansen, Anfred Pedersen og Hans Øllgaard takkes for deres bistand i forbindelse med bestemmelse eller verifikation af en del planteindsamlinger. For tilladelse til at besøge Alø og Bregne i perioden med landgangsforbud takkes amtsfredningskontoret ved Ole Brøndum.

Tegningerne er velvilligst stillet til rådighed af lærer Jens Chr. Schou.

Erik Wessberg
Sandagervej 13
Assentoft
8900 Randers

Alsø. Foto EW, 20. maj 1987

● : øer, for hvilke BL & EW har udarbejdet floralister med noter.

○ : øer, på hvilke BL & EW siden 1981 har foretaget floristiske undersøgelser med henblik på udarbejdelse af totalfloralister med noter om bl.a. særlige floristiske forhold, aktuelle trusler samt plejebehov.

Iøvrigt henvises til afsnittet om vore hidtidige og aktuelle ø-undersøgelser.